

Voorjaar 2025

De Natuurkijker

Nieuwsblad van IVN en KNNV Amersfoort e.o.

Naboetsing roofvogelgeluiden - Natuuroudercursus -
Huisjesslakken - Korstmossencursus - Verslag Vroege
Vogelwandeling - Es heeft bijzondere bloeiwijze -
Vogelverhalen Kees Quaadgras - Rondje Park Schothorst -
Vertrouwenscontactpersoon even onder de aandacht -
IVN werkgroep ROM - Groene Agenda

ivn natuur
educatie
Amersfoort

IVN Excursies

Deelname aan deze IVN-excursies is gratis. Aanmelden is niet nodig. Honden kunnen niet mee en de excursies zijn niet geschikt voor rolstoelgebruikers.

Zomeravondwandeling Monnikenbos en de Korte Duinen

Datum: donderdag 3 juli, 19.00-21.00 uur;
Startlocatie: hoek Zandlaan/Oude Leusderweg.

De gidsen van IVN Amersfoort organiseren een zomeravondwandeling door het Monnikenbos en de Korte Duinen. Tijdens onze wandeling staan we stil bij het gevarieerde landschap van bos, hei en stuifzand en de bijbehorende flora en fauna. Ook zal de cultuurhistorie van het gebied aan bod komen.

Stand van de natuur, klimaatverandering en landgoed den Treek

Datum: vrijdag 11 juli, 14.00-16.00 uur;
Startlocatie: parkeerplaats ISVW, Dodeweg 8, 3832 RD Leusden

Ga mee op een boeiende excursie op landgoed Den Treek over de stand van de natuur. Tijdens deze unieke excursie nodigen we u uit om samen de fascinerende veranderingen in de natuur te verkennen, veroorzaakt door menselijk handelen, dieren en het weer. We gaan niet alleen kijken, maar ook in gesprek over wat we waarnemen en beleven.

Wat kunt u verwachten? Dilemma's bij het beheer van Het Hazewater: Welke keuzes moeten we maken om dit waardevolle ecosysteem te behouden? De mismatching van trekvogels: Hoe beïnvloeden klimaatveranderingen hun migratie en wat betekent dit voor de biodiversiteit? Het aanpassingsvermogen van bomen: Welke soorten kunnen overleven in een veranderend klimaat en wat leren we daarvan? Lessen uit de massale sterfte van sparren: Wat onthult deze crisis over onze bossen en hun toekomst?

Onze relatie tot de natuur: Wat betekenen we als recreanten, boswachters of sporters voor het ecosysteem? Verscheidenheid aan natuur: Welke verrassende flora en fauna ontdekken we op deze locatie? Acties voor thuis: Wat kunt u zelf doen in uw (gevel-)tuin of op uw balkon om de natuur te ondersteunen? En er is nog zoveel meer te bespreken! U bent van harte welkom!

Nazomer op natuurparels de Pleisterplaats, Grebbeliniedijk en de Mossel

Datum: zondag 17 augustus, 14.00-16.00 uur;

Startlocatie: vanaf parkeerterrein bij kantorenpark de Horst, Fokkerstraat 3833 LD Leusden.

De oude Grebbeliniedijk in Leusden wordt geflankeerd door twee gebieden met nieuwe natuurontwikkeling. De Pleisterplaats is een voormalige baggerstortplaats, die in 2003 werd ingericht als natuurgebied en de Mossel werd in 2019 gerealiseerd op een onrendabel stuk grasland met een bosje van zieke essen. Het beheer is gericht op het vergroten van de biodiversiteit in de gebieden.

Zowel de natte als de droge omstandigheden vormen een goede basis voor een grote variatie aan dieren en planten. Of die variatie inderdaad gaat optreden is afhankelijk van meer factoren. Zo moet een gebied daarnaast ook voldoende voedsel bieden, een veilige plek voor de voortplanting zijn en in verbinding staan met andere geschikte gebieden.

Tijdens de excursie gaan we deze ecologische voorwaarden in de drie gebieden bekijken aan de hand van de verschillende biotopen die we er aantreffen. Ook zullen de natuurgidsen stilstaan bij de geologische ontstaansgeschiedenis en cultuurhistorie van het gebied.

Verborgene natuur in de wijk, tussen Hoogland en Kattenbroek

Datum: zondag 21 september, 14.00-16.00 uur;
Startlocatie: parkeerplaats bij Sportpark Langenoord, Sportlaan 3828 AZ Hoogland

Park Schothorst vormt het groene hart van Hoogland en de wijken Schothorst, Zielhorst en Kattenbroek. Het hele gebied behoorde tot 1974 tot de gemeente Hoogland. Op de hoge en droge dekzandrug lagen akkers en in de lagere delen weilanden. De vijver van Emiclaer werd gegraven om woningbouw in het natte gebied mogelijk te maken. De bijzondere opzet en architectuur maakten de wijk een trekpleister voor vele bezoekers uit alle windstreken.

Vanaf kunstwerk de Maanhof loopt de Verborgene Zone door de wijk Kattenbroek. Het is een strook van anderhalve kilometer lang en 80 meter breed met veel verschillende soorten kunstwerken. We zullen een deel van die route gaan verkennen. Tussen Hoogland en de wijk Kattenbroek ligt achter de Maanhof een stuk van het park dat bij velen onbekend is. Ook dat stuk gaan we bekijken, onderwijl speurend naar sporen van de herfst.

De natuurgidsen zullen onderweg ook vertellen over de ontstaansgeschiedenis van het gebied en stilstaan bij de enorme veranderingen die er vanaf de jaren zeventig hebben plaatsgevonden. We hopen dat er deelnemers zijn die onze verhalen kunnen aanvullen of ontbrekende informatie met ons willen delen.

.....

De Natuurkijker

Redactioneeltje

De natuur maakt zich op voor de zomer, en wij sluiten het voorjaar af met een nieuwe editie van de Natuurkijker. We hebben weer een afwisselend nummer vol excursieverslagen, cursussen en inspirerende natuurverhalen. Zo lees je over de natuuroudercursus, vroege vogelwandeling, huisjesslakken en een bijzondere bloeiwijze van de es. Ook de korstmossencursus van de Natuuracademie komt aan bod, net als een opvallend artikel over het nabootsen van roofvogelgeluiden.

Verder vind je in dit nummer een nieuw vogelverhaal van Kees Quaadgras, de favoriete plek van Caroline van den Hurk en de rubriek Werkgroep in beeld. Ook vragen we kort aandacht voor de vertrouwenscontactpersoon binnen onze verenigingen. Zoals altijd sluiten we af met de Groene Agenda, zodat je weer helemaal op de hoogte bent van wat er de komende tijd allemaal te doen is.

We wensen iedereen veel leesplezier en een inspirerende zomer vol natuurmomenten. En wil je zelf iets bijdragen aan de Natuurkijker? Stuur dan vooral je mooiste foto, bijzondere waarneming of verhaal naar de redactie.

Kees de Heer, Demi Nijhuis, Nathan van Ginkel, Olav-Jan van Gerwen en Paul Vriesekoop

Deadline volgend nummer

De volgende Natuurkijker verschijnt in september 2025, met de groene agenda oktober t/ december. De kopij moet binnen zijn voor half augustus, via email: redactie.natuurkijker@gmail.com

Bij de voorplaat

Peter Koblens fotografeerde deze hermelijn in de polder Arkemheen, vanuit zijn auto! "Ik zag hem al op een meter of 50 langs de slootkant scharrelen. Soms een stukje zwemmend, soms tussen het riet door en steeds dichterbij. Op het moment dat hij goed te fotograferen was verdween hij in de rietkraag. Ik had de moed al opgegeven en zou net verder gaan toen hij plotseling vlakbij uit de beplanting omhoog kwam en netjes bleef zitten voor een mooie close-up".

Inhoud

2	IVN Excursies
4	Nabootsing van roofvogelgeluiden
6	Natuuroudercursus, met kinderen de natuur in
7	Huisjesslakken
9	Korstmossencursus Natuuracademie
10	Verslag Vroege Vogelwandeling
11	Es heeft een bijzondere bloeiwijze
12	Vogelverhalen Kees Quaadgras
13	Mijn favoriete plek
15	Vertrouwenscontactpersoon even onder de aandacht
15	Werkgroep in beeld
16	Groene Agenda

De Natuurkijker is het gecombineerde blad van IVN en KNNV Amersfoort e.o. Redactie: Kees de Heer, Demi Nijhuis, Nathan van Ginkel, Olav-Jan van Gerwen en Paul Vriesekoop.
email: redactie.natuurkijker@gmail.com

Het IVN en de KNNV hebben werkgroepen die zich bezig houden met onder andere vogels, planteninventarisaties, insecten, vleermuizen, natuurwandelingen, lezingen, cursussen, duurzaamheid, jeugd, ruimtelijke ordening en bomen knotten.

IVN | www.ivn.nl/amersfoort
Paul Vriesekoop, voorzitter
email: info@ivnamersfoort.nl

KNNV | www.knnv.nl/amersfoort
Arie van den Bremer, voorzitter a.i.
email: voorzitter@amersfoort.knnv.nl

Nabootsing van roofvogelgeluiden

door Kees van Wegen

Kan een gaai de geluiden van havik, buizerd en sperwer imiteren? In de derde week van januari liep ik op Grote en Midden Fliert en hoorde ik bij de Barneveldse beek een havik twee of drie keer kort kekkeren. Het waren slechts drie kekjes, veel te vroeg in het jaar, veel te zacht en de havik zelf kon ik niet vinden. Een beetje geïrriteerd liep ik verder, tot ik bedacht dat de havik misschien wel op het geluid van een andere kekkerende havik zou kunnen reageren. En dat geluid maakte ik dan met de hulp van de telefoonapp BirdSoundsEurope. Bijna meteen alarmeerde de gaai, die door mij nog niet was waargenomen, uit de richting waar ik dacht dat een havik kekkerde. De gaai vloog ongeveer honderd meter verder en bleef enige tijd alarmeren met het kenmerkende schreeuwen!

De week daarna had ik een soortgelijke ervaring. Ik hoorde een voor mij niet zichtbare buizerd miauwen. Daarvoor had ik wel een buizerd gezien en horen miauwen vanuit een boom. Lente in zijn kop! Maar deze buizerd bleef ongezien. Ook nu heb ik deze buizerd getest met het 'miauw'-geluid van de buizerd uit de telefoonapp (op de app BirdSoundsEurope staat dit geluid genoemd als roep). En ja hoor, ook deze gaai reageerde meteen door te alarmeren. Ongeveer vier jaar geleden zag ik een gaai, die ik hoorde kekkeren als een sperwer...!

Buizerd, foto: Hans van Zummeren.

Gaai, foto: Hans van Zummeren.

Vragen

Ik liep rond met een heleboel vragen: Imitteert een gaai voor de lol of maakt hij bewust gebruik van deze imitatie? Weet een gaai welk geluid een buizerd, een havik of een sperwer maakt? Met welk doel imiteert een gaai roofvogelgeluiden? Hoe slim is een gaai dan wel niet?

Ik heb navraag gedaan bij twee specialisten, die altijd bereid zijn op mijn vragen in te gaan. De eerste reactie bevestigde mijn vermoeden: "Schitterend, dit soort waarnemingen! Ik heb ze ook. Ik ben echter liever in het veld dan dat ik er allerlei boeken op ga naslaan. Ik ben bang dat ik je het antwoord schuldig moet blijven. Soms is het ook mooi om geen antwoord te hebben en de verwondering zijn werk te laten doen."

De tweede reactie hielp me verder op weg: "Gaaieren zijn zeker slim. Er is veel onderzoek gedaan naar de imitaties, ook van roofvogelgeluiden, vooral bij een Noord-Amerikaanse soort, de blauwe gaai. Er zijn diverse ideeën over in omloop, maar het laatste woord is er niet over gezegd. Het zou kunnen dat ze door imitatie andere vogels inclusief soortgenoten weghouden van een voedselbron, die ze zelf willen benutten. Of omgekeerd: soortgenoten willen rekruteren bij ontdekking van een vermeende rover. Ze willen samen de rover te lijf. Ik heb een artikel toegevoegd: 'Garrulus.glandarius_Jays_vocal-mimicry', geschreven door Trinity C. Harvey, Pia O. Gabriel en Jeffrey M. Black." Met beide antwoorden kon ik inderdaad verder! Aangezien het de laatste tijd veel regende, had ik veel tijd binnen...

Vogelcommunicatie

Wat is vogelcommunicatie? De schrijvers van het hierboven genoemde artikel hebben gedefinieerd wat communicatie tussen vogels is, specifiek wat nabootsing van roofvogelgeluiden zou kunnen zijn. Het gaat om het geluid van een roofvogel dat wordt gehoord en wordt nagebootst. Gaaien leveren heel wat fysieke en cognitieve prestaties om roofvogelgeluiden zo precies na te kunnen bootsen!

De gaai kan in een bepaalde situatie de imitatie inzetten, dat kan bewust of onbewust. Mogelijk is er in het zangrepertoire van de gaai een keuze, net zoals als een gaai baltst (territorium afzetten of vrouw gaai verleiden), roept (contact houdt met andere gaaien) of alarmeert. Zo kan de gaai mogelijk eveneens kiezen uit een imitatie van een buizerd, havik of sperwer. De imitatie is altijd voor een publiek: als een gaai imi-

Blauwe gaai, een Noord-Amerikaanse vogel, foto: Pexels.

teert, is dat voor een of meer andere gaaien, voor roofvogels of voor andere vogels.

Hypotheses

De volgende hypothesen over de imiterende blauwe gaai kwam ik in het artikel tegen. De imitatie behoort gewoon tot het zangrepertoire van een gaai. Net zoals een spreeuw veel geluiden imiteert (tot nu toe heb ik zelf kunnen waarnemen: heggemus, witgatje, kakelede kip, een blaffende hond), zo kan het kekkeren van een havik, buizerd of sperwer tot het repertoire behoren. Zoals een bosrietzanger die misschien wel honderd vogels kan imiteren in zijn zang, kan de gaai met het imiteren van roofvogels laten horen hoe goed hij wel niet is als man. Zo vindt er seksuele selectie plaats. De imitatie kan ook worden ingezet om af te schrikken, zodat het nest of de partner beschermd wordt of zodat andere concurrerende gaaien bij een voedsellocatie zich laten weggagen: de havik is hier!

Maar het zou ook een vals signaal kunnen zijn, om broedende vogels te verjagen en dan gemakkelijk de eieren of de jongen te kunnen roven! Mogelijk zou de imitatie ingezet kunnen worden om te testen of er een havik in de naaste omgeving een territorium heeft: als de havik terug kekkert op dit valse signaal, wordt de gaai bevestigd dat de havik in de omgeving aanwezig is. Net zoals vogelaars met de zang testen of een territorium bezet is door een bepaalde vogel.

Resultaten

De resultaten van het onderzoek bij 49 individuele blauwe gaaien zijn als volgt: Niet elke gaai imiteert. Slechts bij 14 van de 49 gaaien was dit het geval. Er zijn dus individuele verschillen. Maar een groep van 49 individuen is eigenlijk een te kleine groep om echt iets te mogen concluderen. De gaaien die het meeste imiteerden, waren jonger, groter en brutaler. De imitaties werden het meest gehoord in het vroege broedseizoen van de gaaien. Dat is ook de periode dat haviken, buizerd en sperwers hun roep het meest laten horen. Imitatie vond vaak plaats in de omgeving van het nest.

Havik, foto: Hans van Zummeren.

Sperwer, foto: Hans van Zummeren.

Ook werd duidelijk dat in dit onderzoek de onderzoeker ook zijn eigen rol mee moet nemen! Het is mogelijk dat de imitatie plaatsvindt, zodra er vijanden zoals een mens in de naaste omgeving van de gaai zijn. En dan zou een onderzoeker zo maar kunnen vergeten, dat hij of zij zelf de vijand is, waarvoor de imitatie wordt ingezet. Imitatie zou dan op dezelfde manier ingezet kunnen worden als er raven, katten, honden of andere vijanden in de buurt zijn. Een mooie anekdote is dat een mannelijke gaai een havikstroep uitte, terwijl hij werd vastgehouden tijdens het ringen... Het blijft voor mij wel de vraag in hoeverre de uitkomsten van het onderzoek bij de blauwe gaai overeen zouden kunnen komen met onze gaai...

Waarnemingen

Sinds ik dit artikel heb geschreven, ben ik gespitst op gaaien en hun geluiden. Tot nu toe heb ik meer dan twintig keer een gaai of meerdere gaaien gehoord, steeds de luide, schorre kreet. Volgens de site van de Vogelbescherming hebben gaaien in het bos de functie van indringer-alarm: veel dieren reageren op hun alarmroep en verbergen zich. Volgens de site van SOVON is de luide, schorre roep van de gaai vaak bedoeld als alarm, mits tweemaal kort na elkaar. Al die keren kon ik geen roofvogel in de omgeving lokaliseren.

Een enkele gaai maakte het 'pieuw'-geluid van een buizerd. Slechts twee gaaien heb ik horen zingen en zij stopten daarmee zodra ik stopte met wandelen of fietsen. Bij de geluiden van een gaai in de app Bird-SoundsEurope is van imiteren van roofvogels tijdens de zang van een gaai geen sprake! Uiteindelijk hoorde ik nog een andere imitatie door een gaai in Epe: kraaigeluiden!

Natuuroudercursus: met kinderen de natuur in!

Op 3 september 2025 gaat de natuuroudercursus weer van start op vier woensdagochtenden in het Groene Huis in Amersfoort.

Wie?

De cursus is voor volwassenen die het leuk én zinvol vinden om met kinderen in de natuur op onderzoek te gaan en iets te leren over de natuur en het milieu. Ook is het een verrijking voor jezelf en voor (klein) kinderen. Ook leerkrachten, klasse-assistenten, gastouders of begeleiders van BSO's zijn van harte welkom.

Waarom?

Het is superleuk en waardevol om kinderen de natuur in te gaan. Kinderen genieten ervan om op onderzoek uit te gaan en zich te verwonderen. Jij kunt kinderen daarbij helpen en jezelf ook nog steeds verwonderen over de bijzonderheden van de natuur.

Natuurouders kunnen zich als vrijwilliger op vele manieren inzetten. Dat kan als hulp van de juf of meester bij natuuractiviteiten. Maar ook via het Centrum voor Natuur- en Milieueducatie (CNME) of naar je eigen initiatief. Dat kunnen activiteiten zijn in de klas, buiten op het schoolplein, in een park of natuurgebied

IVN Amersfoort organiseert dit najaar weer een natuuroudercursus.

Wat?

In de bijeenkomsten wordt vooral praktisch gewerkt. We gaan naar buiten en ervaren wat de kinderen beleven. We doen inspiratie op. De leskisten van het CNME kunnen bekeken worden. De ochtend is globaal ingedeeld in een buitenactiviteit, met theorie binnen, practicum binnen en materialen ter inspiratie.

De thema's zijn: wat leeft er in het water, schimmels en paddenstoelen, bodemdiertjes en herfst. Belangrijk onderwerp: Hoe leren kinderen? Wat vinden kinderen boeiend? Welke vragen stel je wel/niet? Hoe krijg je aandacht? En we geven veel aandacht aan werkvormen: ervaren en doen zoals de kinderen, buiten ontdekken, werken met buitenmaterialen, wat zijn leuke buitenopdrachten en wat kun je met kinderen maken?

Wanneer?

Op vier woensdagmorgens van 9.15-11.45 uur, namelijk op 3 september, 17 september, 1 oktober, 15 oktober 2025.

Waar?

Groene Huis, Park Schothorst in Amersfoort

Kosten

Voor IVN leden € 25,00 en voor niet leden € 50,-.

Je hebt geen vooropleiding nodig, enthousiasme en een beetje affiniteit met de natuur is genoeg.

Contact

Informatie en aanmelding via e-mail: cursussen@ivnamersfoort.nl
zie ook www.ivnamersfoort.nl

Huisjesslakken

Tekst: Paul Vriesekoop, illustraties: wikipedia

Huisjesslakken hebben een uitwendig skelet. Dit artikel kun je lezen als aanvulling op het artikel over naaktslakken, dat in de eervorige Natuurkijker heeft gestaan. We kijken ditmaal niet zozeer naar alles wat bij naaktslakken en huisjesslakken hetzelfde is. We letten nu vooral op de karakteristieken van huisjesslakken.

Huisjesslakken zijn buikpotigen (Gastropoda), een klasse in de stam van de weekdieren (Mollusca). De naam 'buikpotigen' en de wetenschappelijke naam 'Gastropoda' verwijzen naar de gespieerde onderzijde van het langwerpige lichaam, waarmee de dieren zich voortbewegen.

Huisjesslakken worden gekenmerkt door een enkele schelp die windingen heeft. Doordat deze slakken vaak een verkalkt huisje hebben, zijn er van deze diergroep allerlei uitgestorven soorten bekend. Veel soorten worden gebruikt als gidsfossiel, aan de hand

Huisjesslakken hebben een uitwendig skelet.

waarvan de ouderdom van aardlagen kan worden vastgesteld.

Het lichaam van een slak bestaat voor een groot deel uit water. De slijmerige huid zorgt er bij land bewonende slakken voor dat de dieren niet uitdrogen. De belangrijkste functie van slijm ligt echter in de voortbeweging. Het zorgt er als het ware voor dat de weg wordt geplaveid, zodat het dier zich al glijdend gemakkelijk over het substraat kan voortbewegen. Als een slak verticaal moet voortbewegen en dat vereist meer grip dan horizontaal bewegen, wordt een ander soort slijm afgescheiden.

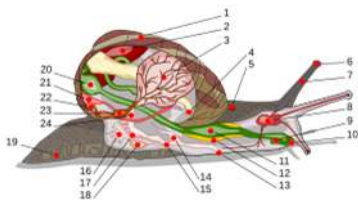
In aardlagen uit het Mesozoïcum en het Cenozoïcum (250 miljoen jaar geleden tot nu) komen net iets meer fossielen van weekdieren voor dan andere fossielen. Dit is te danken aan de harde schelpen van slakken en tweekleppigen die goed bewaard kunnen blijven. Zij worden in allerlei soorten afzettingen aangetroffen, als het sediment maar niet is ontkalkt. Van slakkenschelpen worden ook afdrucken in oorspronkelijk zacht sediment als fossiel aangetroffen. De geologische studie van fossiele slakken en van andere weekdieren geeft een beeld van de veranderingen van het milieu in het verre verleden.

Anatomie

Huisjesslakken hebben een uitwendig skelet, dat bestaat uit een steeds groter wordende spiraalsgewijs opgewonden buis, die dicht is aan de kleine kant en open aan de grote kant. Dit 'slakkenhuis' bestaat meestal uit verschillende windingen en is opgebouwd uit kalk (calciumcarbonaat) en hoornachtige stoffen die verwant zijn aan chitine.

De winding is bij de meeste slakkensoorten rechtsgewonden. Dit is in de anatomie aan de ligging van de organen te zien. Het is ook zichtbaar aan de draaiingsrichting van de schelp. Als men het slakkenhuis met de top van de schelp aan de bovenkant houdt en de mondopening naar zich toe, dan is de schelp rechtsgewonden als de mondopening zich aan de rechterkant van de schelp bevindt.

Maar er zijn ook soorten die een winding naar links vertonen. Bijna elke soort is uitsluitend rechts- of

Algemene anatomie van een huisjesslak:

1 = schelp, 2 = hepatopancreas, 3 = long, 4 = anus, 5 = ademopening, 6 = oog, 7 = tentakel, 8 = hersenknoop, 9 = speekselbuis, 10 = mondopening, 11 = krop, 12 = speekselklier, 13 = geslachtsopening, 14 = penis, 15 = vagina, 16 = slijmklier, 17 = eileider, 18 = pijlzakje, 19 = voet, 20 = maag, 21 = nier, 22 = mantel, 23 = hart, 24 = zaadleider.

uitsluitend linksgewonden. In zeldzame gevallen komen van een normaal rechtsgewonden soort ook linksgewonden individuen voor en omgekeerd.

De winding heeft zich tijdens de evolutie geleidelijk ontwikkeld uit een recht lichaam. Hier heeft de slak wel voor moeten inleveren. Het komt vaak voor dat een slak bijvoorbeeld maar één ontwikkelde nier heeft. De andere nier is in de loop van de evolutie gedeeltelijk of zelfs geheel verdwenen om ruimte te sparen.

Huisjesslakken hebben in het ei al een klein huisje van twee of drie windingen. Zodra een slak uit het ei kruipt, begint hij vanaf de mondrand (de opening waar het lijfje van de slak eruit komt) het huisje groter te maken. Dit blijft de slak doen tot hij volwassen is.

Bij de meeste landslakken zit het huisje niet vast aan het zachte lijf van de slak. De slak heeft een sterke spier, die langs de gehele lengte van de windings-as van het huisje gewikkeld ligt. Door die spier aan te spannen, houdt een slak zich stevig aan zijn huisje vast. Zo stevig, dat je hem niet zonder schade uit zijn huisje kunt trekken, ook al zijn de slak en zijn huisje twee aparte objecten.

Alle slakken hebben een langwerpige lichaam dat in drieën is verdeeld: de goed te onderscheiden kop, de gespierde voet voor de verplaatsing, plus de visceraal massa boven de voet die de organen bevat en zich in principe in de schelp bevindt.

Op de kop zijn twee gesteelde ogen zichtbaar, de steeltjes worden tentakels genoemd. Echter, lang niet alle slakken hebben ogen. De soorten die ze wel hebben, kunnen alleen lichtverschuivingen waarnemen. Sommige soorten hebben complexe ogen met lenzen.

Alle slakken hebben onder de ogen twee zintuiglijke organen, op stelen die korter zijn dan de oogstelen. Deze 'tasters' bevatten receptoren die onder andere geuren analyseren en worden gebruikt om de omgeving waar te nemen. Bij verstoring hebben slakken de typische gewoonte om zowel de ogen als de tastor-

ganen 'in te trekken' en dat is een zeer opmerkelijk gezicht.

Voedsel en vijanden

Veel op het land levende slakken eten vooral planten, maar zij eten ook aas, paddenstoelen en schimmels. Veel soorten zijn belangrijke opruimers, die ten onrechte als schadelijk worden gezien. In zee levende slakken kunnen behoren tot de planteneters, aaseters of vleeseters. De meest bekende vleeseter is de wulk.

Vijanden van land bewonende slakken zijn vooral vogels, zoals lijsters. Vooral de zanglijster is dol op slakken en zorgt soms voor ware kerkhoven van gebroken huisjes. Ook sommige andere dieren eten slakken en zij zijn er meestal in gespecialiseerd, vanwege de niet eenvoudig te kraken huisjes. Enkele slangen, de hazelworm, een aantal insectenlarven zoals die van veel loopkevers, duizendpoten, kikkers en padden, muizen en egels lusten graag slakken. Sommige dieren eten liefst naaktslakken, andere hebben liever huisjesslakken.

Relatie tot de mens

In Nederland staat de wijngaardslak op de lijst van beschermde diersoorten van de Flora- en faunawet. Dat betekent dat levende en dode dieren voor geen enkel doel in Nederland mogen worden verzameld of verhandeld, dat geldt dus ook voor lege schelpen. Daarnaast vallen drie soorten slakken onder de Habitatrichtlijn: nauwe korfslak (*Vertigo angustior*), -zeggenkorfslak (*Vertigo moulinsiana*) en de platte schijfhoorn (*Anisus vorticulus*).

De gewone wijngaardslak is een beschermde soort.

Een aantal slakken wordt gewaardeerd als decoratie, vanwege de soms erg mooie schelpen. Vooral in zee levende soorten maken soms ware kunstwerkjes, met parelmoerglans, bijzondere vormen of stekelstructuren. Bovendien worden deze zeeslakken veel groter dan landslakken.

Slakken als voedsel

Ook de mens waardeert slakken als voedsel. Er zijn ongeveer twintig Europese slakkensoorten die worden gegeten in restaurants. Zij worden gezien als een delicatessen. Van oorsprong werden ze in de natuur geraapt, maar sinds de jaren zeventig worden steeds

De segrijnslak is een slag kleiner dan de wijngaardslak.

meer slakken voor de consumptie gekweekt en verwerkt, vooral in het Balkan-gebied, Roemenië en Bulgarije.

Er zijn ook veel soorten die het restaurant nooit halen omdat ze commercieel niet interessant zijn, maar die wel door veel mensen worden gegeten en dan meestal zelf gevangen. Veel gegeten zeeslakken zijn bijvoorbeeld de gewone alikruik (*Littorina littorea*), die op en tussen de rotsblokken wordt verzameld en de wulk (*Buccinum undatum*) die uit zee wordt opgevisst.

De bekendste eetbare landslakken die in een mild klimaat voorkomen, zijn de wijngaardslak, segrijnslak en Turkse slak. De gewone wijngaardslak (*Helix pomatia*) heeft een huisje met een diameter van 40 tot 55 millimeter en 25 tot 45 gram vlees. Deze slak wordt ook wel 'escargot de Bourgogne' genoemd omdat de Bourgogne het bekendste vangstgebied is. In Nederland is de wijngaardslak echter een beschermde soort, die dus niet mag worden verzameld.

De segrijnslak (*Cornu aspersum*) is een kleinere verwant van de wijngaardslak.

De Turkse slak (*Helix lucorum*) heeft een natuurlijk verspreidingsgebied op de Balkan en in Turkije. Dit is de grote broer van de wijngaardslak, die vooral wordt gewaardeerd vanwege zijn grote, robuuste en decoratieve huis. De Turkse slak is een eetbare slak die steeds populairder wordt, mede omdat hij in Oost-Europa en Turkije nog veel voorkomt en er praktisch geen restricties zijn op het verzamelen ervan in de natuur.

De Turkse slak is een eetbare slak die steeds populairder wordt.

In Nederland komen circa negentig soorten huisjeslakken voor, waarvan veel soorten momenteel helaas op de rand van uitsterven staan.

Bronnen en foto's: Wikipedia, Wat je altijd al wilde weten over slakken (Naturalis 20 september 2020), Slakken met een eigen huis (Natuurcentrum de Boshoeck).

Korstmossencursus van de Natuuracademie

Door Arjan Wolsink

Op 13 en 15 maart 2025 stonden de korstmossen centraal bij de Natuuracademie. Placodioid, Cladonia-vormig, ciliën en apotheciën... dit kwam allemaal voorbij op de cursusavond. Arie van den Bremer

vertelde op een boeiende manier over de wereld van de korstmossen, waarbij allereerst de theorie aan bod kwam. Dit is beslist geen gemakkelijke materie, maar alles werd op een praktische manier uitgelegd door Arie. Alleen al de namen zijn de moeite waard: kauwgommos, heksenvingermos, rond dambordje... je kunt het zo gek niet bedenken.

Op de excursiemorgen gingen twee groepen aan de hand van een lijst van circa vijftig soorten korstmossen, samengesteld door Arie van den Bremer, richting de Schammer. Veel soorten werden gevonden en er werd dan ook druk gefotografeerd om al die verschijningsvormen op een plaatje vast te leggen. Arie wist precies waar ze allemaal zaten en zonder zijn hulp zouden ze niet zijn gevonden. Na afloop hadden de meer dan twintig deelnemers het gevoel dat er wederom een tipje van de korstmossen-sluier was opgelicht. Zij gingen met een tevreden gevoel naar huis.

Verslag Vroege Vogelwandeling

door Wil Schonewille

IVN Amersfoort organiseerde op zaterdagmorgen 12 april 2025 een Vroege Vogelwandeling op de Schans en in het moerasje aan de Hooglandse dijk. We troffen het met mooi stil weer. Het was eerst wat fris, maar het werd al snel aangenaam in het zonnetje.

We lieten een ei van een blauwe reiger zien en ook een braakbal, gevonden onder de reigerkolonie in Park Randenbroek. We hoorden veel vogelgeluiden, maar het zien was niet altijd even eenvoudig voor de deelnemers, want niet iedereen had een kijker bij zich...

Blauwe reiger in de reigerkolonie. Foto: Ruud van Veenschoten.

Bij de reigerkolonie kregen we een mooie voorstelling te zien. Er zaten reigers op het nest en er waren ook wat vliegbewegingen. Het zonnetje zette de vogels mooi in het licht. Een groepje huiszwaluwen liet zich goed zien. Op de Schans scharrelde een stel Nijlganzen met zes jongen. We zagen ook een paar konijnen en twee eekhoorns!

We vertelden iets over de ontstaansgeschiedenis van het gebied en over de Grebbelinie. Bij de Oude Eem bewonderden we de dotterbloemen en even verderop de trosvlier, die volop in bloei staat. Een van de deelnemers was betrokken bij de bouw van het ziekenhuis. Hij had interessante aanvullende informatie over de keuze voor de locatie en over de uitvoering van het gebouw. Terwijl we stonden te praten, zagen we bij een spleet mussen in- en uitvliegen. Deze nestholte is bedoeld voor gierzwaluwen, maar die waren op 12 april nog niet gearriveerd.

Gandeweg kwamen allerlei onderwerpen over vogels aan bod, zoals hun broedmanieren, (holenbroe-

Roodborst achter het ziekenhuis. Foto: Ruud van Veenschoten.

ders of nestenbouwers), al dan niet in groepsverband (reigers en mussen) of stelletjes, zoals waterhoen en meerkoet. Van alle soorten kregen we wel voorbeelden te zien. De hele weg hoorden we de tjiftjaf, zwartkop en merel. De ekster en houtduif lieten zich goed van dichtbij bekijken. We keken naar de vleermuizentillen en naar het water waar schuilplaatsen voor vissen zijn gemaakt, een meerkoet had er een nest op gemaakt. Toen we vertelden dat meerkoeten heel goed kunnen vliegen, klonk er ongeloof uit de groep. Maar het is waar, ze vliegen 's nachts en ze kunnen hele afstanden afleggen.

De geschiedenis van de Grebbelinie kwam aan bod. Leuk is dat bij het stuk van de oude Hamseweg de aspergeversperring is hersteld. Op de brug over het Valleikanaal stonden we stil bij de vistrap. Op het water en in het riet was het nog stil. De kleine karekiet was nog niet gearriveerd.

Herstelde aspergeversperring van de Grebbelinie. Foto: Wil Schonewille.

Bij een nestkast voor gierzwaluwen op een van de huizen van Jeruzalem zagen we weer een mus in- en uitvliegen. Deze nestkasten zijn dus in gebruik. In het moerasgebiedje bij de Hooglandse dijk gaven we uitleg over de Artesische bron, over het ijzerhouden-

de en daardoor roestbruine kwelwater. We volgden het vlonderpad door het elzenbroekbos. In verschillende elzen konden we oude spechtenholtes laten zien.

Er liep ook een excursiegroepje van de vogelbescherming. Zij hoopten op de bonte vliegenvanger, maar die liet zich vandaag niet zien. Ook de ijsvogel liet verstek gaan. We liepen verder naar de plek waar de oude Eem in het Valleikanaal uitkomt en daarna naar het uitkijkpunt over de Eem. In de zonkant van de bramenstruiken fladderden minstens tien bonte zandoogjes, leuk om te zien. In de Eem zagen we weer waterhoen, meerkoet en mantelmeeuw. De fuut liet zich niet zien vandaag. Aan de waterrand was een winterkoning nestmateriaal aan het zoeken, zijn parmantige staartje was goed te zien.

Al met al was het een heel gevarieerde wandeling met twee groepen zeer geïnteresseerde deelnemers. Iedereen was vol lof over het gebied en over de manier waarop we de groep hadden rondgeleid.

Es heeft een bijzondere bloeiwijze

Tekst en foto's: Arie van den Bremer

De es is één van de grootste inheemse bomen in Nederland. Hij kan veertig meter hoog en meer dan een meter dik worden. De bladeren kunnen wel 25 centimeter lang worden en bestaan uit zeven tot dertien deelblaadjes die 9 tot 12 centimeter lang zijn. Deze deelblaadjes zijn langwerpig met een getande rand en aan de onderkant zijn ze langs de middennerf behaard. De bladeren verschijnen in april of mei.

Voor al in de winter, als de bladeren zijn afgevallen, is de es goed te herkennen aan de dikke, zwarte,

fluwelige, schubbe knoppen. Deze knoppen ontstaan op de plaatsen waar in de herfst de bladeren zijn afgevallen. De knoppen zitten twee aan twee tegenoverstaand, aan de top van de twijg en lager.

De bloemen verschijnen begin april, vlak voor het ontluiten van de bladeren. De bloeiwijze is pluimvormig, gedrongen bij mannelijke bloemen en los bij tweeslachtige of vrouwelijke bloemen. De es is min of meer tweehuizig: er zijn bomen met alleen mannelijke bloemen en bomen met zowel mannelijke als vrouwelijke bloemen.

Een pluim met alleen mannelijke bloemen is heel compact en bestaat uit vijf tot tien hoofdtakjes, twee tot vier centimeter lang. Elk takje is weer drie tot vijf keer vertakt en aan het eind van de laatste vertakking (2-3 millimeter lang) zit een mannelijke bloem. De mannelijke bloem heeft alleen twee donkerpaarse helmknoppen. Als het stuifmeel weg is, valt de pluim in zijn geheel van de boom. Medio april ligt de straat onder de boom er vol mee, vooral na wat wind of na een regenbui.

De niet-mannelijke pluimen zijn groter en vrij los, eveneens met vijf tot tien takken. Zij vallen niet af. Zij hebben in de bloeitijd vijf tot zeven centimeter lange takken. Zodra de vruchten rijp zijn, zijn deze takken wel vijftien centimeter lang. In zo'n pluim zitten takken met vrouwelijke bloemen met een stamper en een vruchtbeginsel. Bijzonder is dat die geen, een of twee helmknoppen kunnen hebben. Maar aan een tak met vrouwelijke bloemen kunnen ook mannelijke bloemen zitten. De bloemen kunnen zowel door de wind als door insecten worden bestoven. De vruchten zijn onderstandig, éénzadig en gevleugeld. Een lange vleugel aan de platte nootvrucht zorgt voor verspreiding door wind en stromend water. In de winterperiode, van november tot maart, vallen de vruchten af.

Vogelverhalen van Kees Quaadgras

De Natuurkijker heeft een primeur, want onze oud--redacteur zorgt voor een serie vogelverhalen. Kees Quaadgras schreef maar liefst vijftig vogelverhalen, die hij graag wil bundelen in een boek. We krijgen een voorproefje.

Koekoek en Boerenwaluw

Tekst en foto's: Kees Quaadgras

Boerenwaluw zit uit te rusten op de draad van een hek, als Koekoek langs komt, luidkeels min of meer zijn eigen naam roepend: "Koekoek! Koekoek!"

"Hee", roept Boerenwaluw, "ik ben jou toch ook in Afrika tegengekomen? Ten zuiden van de evenaar, in Tanzania!"

"Ja, ik herken jou ook", zegt Koekoek, "ik woon daar als het in Nederland winter is, want dan is het daar lekker warm, met volop lekkere insecten. Ik ben dus een trekvogel. Maar dan moet jij ook een trekvogel zijn, toch?"

"Jazeker", antwoordt Boerenwaluw, en trots voegt hij er aan toe: "Ik heb in een paar weken tijd ruim negenduizend kilometer gevlogen. En hoe lang heb jij er over gedaan?"

"Wel iets langer", geeft Koekoek toe, "want ik vlieg ook niet zo hard als jij. Maar nu ben ik hier en op zoek naar een leuke vrouw. Daarom roep ik ook steeds 'koekoek'."

"En als je een vrouw hebt gevonden, bouwen jullie

Koekoek: "Mijn vrouw legt een ei in het nest van een andere vogel, in dit geval van Karekiet".

Boerenwaluw: "Ik heb in een paar weken tijd ruim negenduizend kilometer gevlogen".

zeker samen een nest", veronderstelt Boerenwaluw, "net zoals wij dat doen."

"Nee hoor", antwoordt Koekoek, "daar beginnen wij niet aan. Mijn vrouw legt een ei in het nest van een andere vogel, in dit geval van Karekiet, want zij is opgegroeid in het nest van een karekiet."

"Goh", zegt Boerenwaluw, "en dan?"

"Nou", vervolgt Koekoek, "eerst is Karekiet boos en probeert hij mijn vrouw weg te jagen, maar daarna gaat hij toch zitten broeden op ons ei, dat tussen Karekiets eigen eieren in ligt. En als dan onze zoon of dochter is geboren, gooit die de andere eieren of Karekiets jongen uit het nest. Onze zoon of dochter blijft dan als enige over en wordt door Karekiet en zijn vrouw gevoerd, tot hij helemaal is opgegroeid. Hij is dan veel en veel groter dan de karekieten die zich drie slagen in de rondte werken om ons kind van eten te voorzien. En als het kind dan volgroeid is, dan vliegt-ie weg. Naar Afrika. In z'n eentje."

"Jemig", zegt Boerenwaluw, "dat is toch niet zo leuk voor Karekiet en zijn vrouw. En helemaal alleen naar Afrika? Weet hij - of zij - dan de weg wel?"

"Ach", vindt Koekoek, "het valt niet allemaal mee in het leven, dat is nu eenmaal zo, maar daar komen de karekieten wel weer overheen. En ja, wij jonge koekoeken vliegen op eigen houtje naar Zuid-Afrika, dat doen we intuïtief. Zo maar, vanzelf. Het zit in onze genen."

"Wij vliegen meer in een groep", vertelt Boerenwaluw, "en dan zijn er altijd wel bij die weten welke kant we op moeten."

"Oh ja, dat is wel handig", vindt Koekoek, "maar jullie nemen niet een kant-en-klaar nest?"

“Nee, wij bouwen ons eigen nest, van klei, dat we uit modderpoelen en halfdroge slootjes halen”, legt Boerenzwaluw uit. “En dat bouwen we dan vaak binnen in een boerenschuur, waar een raampje kapot is, of de deur altijd open staat. Mijn familielid Huiszwaluw bouwt nesten altijd aan de buitenkant van gebouwen.”

“Weet je wat ik heel knap vind van ons boerenzwaluwen? Dat als we terugkomen uit Afrika we uitkomen op precies dezelfde plek als waar we zijn geboren!”

“We hebben nu wel acht kinderen”, gaat Boerenzwaluw enthousiast verder, “en dus moeten we heel hard werken om genoeg muggen en andere insecten te vangen om al die monden te vullen. En vaak hebben we dan later in het jaar nog een tweede nest met jongen, en soms zelfs nog een derde, als het een beetje mooi weer is.”

“Ik word al moe als ik er alleen maar aan denk”, zegt Koekoek. “Gelukkig hoef ik alleen maar een keer of wat mijn vrouw te bevruchten. Dan heeft zij genoeg zaad van mij om wel twintig eieren te leggen. Nou, ik ga er vandoor, misschien tot ziens in Afrika.”

”Houd’oe’, antwoordt Boerenzwaluw, en gaat weer muggen vangen. Want de jonge boerenzwaluwen piepen om eten.

Caroline van den Hurk bij een bewegende molshoop.

voor hun beweeglijke dochter van twee vonden ze dat geen goede omgeving om op te groeien. Voor haar werk in de IT reist Caroline nu op en neer naar Amsterdam.

Zelf groeide ze op in Montfoort. Daar was het haar taak om de hond uit te laten en zo begon haar interesse voor de bloemen in de berm. Caroline heeft ze verzameld en een herbarium aangelegd. Van haar oma kreeg ze een plantengidsje. Met haar ouders en broer ging ze erop uit om bramen te plukken en om tamme kastanjes en hazelnoten te zoeken. Er was vooral aandacht voor de eetbare natuur. Nog elk jaar maakt Caroline in het voorjaar vlierbloesemlimonade.

Toen haar dochter naar school ging, naar De Kosmos vlakbij huis, ging ze helpen bij het onderhoud van een klassentuintje. Later hielp ze bij het inrichten en onderhoud van het groene schoolplein. Caroline heeft ook een tijdje een moestuin gehad, maar ze heeft die opgezegd toen ze dit jaar de natuurgidsenopleiding ging volgen.

IVN kwam al eerder op haar pad toen ze de cursus Natuurouder deed in 2016. In 2018 werd ze actief bij de ‘Eemstruiners’, de jeugd-werkgroep van IVN Amersfoort. De combinatie natuureducatie en beleven trok haar aan. In een team van zeven vrijwilligers is Caroline één zaterdagochtend in de maand op pad met een groep kinderen van 7 tot 12 jaar. Het Groene Huis is hun thuishonk, maar ze gaan ook naar andere natuurlocaties in en om Amersfoort.

Op 22 maart jongstleden namen ze deel aan WWF-

Mijn favoriete plek

Deze rubriek nodigt lezers van de Natuurkijker uit het verhaal van hun favoriete plek in hun leefomgeving op te tekenen. We ervaren onze woonomgeving meestal niet zo bewust, maar er valt veel te beleven, te voet weer anders dan op de fiets. De terugkeer in je eigen buurt geeft een gevoel van weer thuis te zijn.

Rondje park Schothorst met Caroline van den Hurk

Tekst en foto's: Wil Schonewille

Vanaf de voordeur van haar huis is het maar een klein stukje lopen naar park Schothorst. Caroline van den Hurk neemt me mee naar een paar van haar favoriete plekjes in het park. We beginnen bij de schapenwei, waar sinds dit jaar geen schapen meer lopen. Ze kon de dieren vanuit haar slaapkamerraam horen en mist hun geblaas.

Tijdens het wandelen vertelt Caroline dat ze in 2011 met haar man en dochter in Hoogland is komen wonen, de plaats waar haar man is opgegroeid. Ze woonden op een appartement in Amsterdam, maar

De voormalige schapenwei van Park Schothorst.

Earth Hour, een wereldwijde activiteit georganiseerd door het Wereld Natuurfonds waarbij de lichten één uur worden uitgezet. Een symbolische actie om aandacht te vragen voor natuurbescherming en klimaatverandering. Met ouders en kinderen werden lampionnen gemaakt in het Groene Huis en daarna met een natuurgids een lampionnenoptocht door het park gehouden. Na de lampionnenoptocht telden de kinderen af tot het licht in het Groene Huis uitging.

Het team van de Eemstruiners zorgt ook voor kinderactiviteiten op de Groene Markt die elk jaar wordt gehouden op Landgoed Schothorst. Caroline vertelt hoe leuk het is om te zien dat de kinderen soms uren geïnteresseerd zijn in een activiteit. Het zoeken naar waterdiertjes is altijd een groot succes. Ze vertelt erover terwijl we in de landschappentuin bij de vijver staan. Die vijver heeft ze als onderwerp genomen voor de observatieopdracht van de gidsenopleiding.

Ze laat me op haar telefoon een spraakfragment horen van haar ervaring op een vroege zondagochtend in januari. Met fluisterstem beschrijft ze een wat mistige winterse dag, er ligt een dun laagje ijs op het water waar de eenden overheen proberen te lopen. Op het fragment is het gesnater van de eenden te horen. Nu is het half april en valt het avondlicht op de vijver.

Het seizoen zien veranderen, de lichtval en de eenden, dat is wat haar telkens weer naar deze plek trekt. Ze komt er tot rust, leert er af te remmen en de natuur op zich af te laten komen. En ook nu hebben we geluk! Een ijsvogel scheert over het water en blijft duidelijk zichtbaar op een tak zitten.

Vlak voor onze voeten ziet Caroline de aarde van een molshoop bewegen. De mol laat zich niet zien of horen, maar hij is duidelijk aan het werk. Ook molschoppen en graafgangen hebben ze met de Eemstruiners onderzocht. De kinderen konden met hun voe-

ten de gangen voelen en zo met touwtjes het gangenstelsel zichtbaar maken.

We lopen verder via de rozentuin, waar nu de vergeet-mij-nietjes bloeien, naar het water voorbij de sportvelden. Na de herinrichting van die ecologische verbindingzone, bijna tien jaar geleden, heeft ze de natuurontwikkeling daar gevolgd. Tussen het riet scharrelen meerkoeten, eenden en een waterhoen. In de paddenpoel zien we een grote klont kikkerdril. Mooi om te zien, dat de natuur zich herstelt, als de omstandigheden maar geschikt zijn.

Bij de Kosmos, de school waar haar dochter op zat, lopen we over het speelplein. Bijna alle tegels zijn verwijderd en vervangen door houtsnippers. Er staan ook groepjes bomen en struiken. Op deze school krijgen kinderen de ruimte om te spelen in het groen. We lopen verder langs de padel-baan, een

Kikkerdril in de paddenpoel.

behoorlijke verstoring op de rust in het gebied, door lawaai en licht. En dan zijn er ook nog plannen voor een zwembad en opblaashal op deze plek. Caroline is blij dat IVN een zienswijze tegen deze plannen heeft ingediend.

Inmiddels begint de avondlucht te kleuren en het koelt flink af. Bij het moerasje speuren we nog even naar kieviten, we zien er eentje scharrelen. Aan de rand zit een kat en we zien een paar eksters. We hopen op het beste voor de kieviten, als het al tot broeden komt... Na ruim een uur zijn we rond en nemen we afscheid van elkaar. Wat fijn om zo'n mooie plek dichtbij huis te hebben!

Vertrouwenscontactpersoon even onder de aandacht

Soms is het goed om iets dat al een aantal jaren bestaat, weer even onder de aandacht te brengen. Daarom dit bericht...

Het IVN hecht waarde aan een omgeving waarin iedereen plezier aan natuurbeleving kan beleven. Met het landelijk ontwikkelde beleidsstuk 'In Veilige Handen', dat ook binnen de IVN-afdelingen Amersfoort en Eemland wordt gevolgd, is handen en voeten gegeven aan een veilige omgeving. Zo wordt er binnen onze afdelingen gewerkt met gedragscodes en verklaringen omtrent gedrag (bij de jeugdgroepen) en is er een vertrouwenscontactpersoon.

Voor IVN Amersfoort en IVN Eemland ben ik die vertrouwenscontactpersoon. Heb je te maken met ongewenst gedrag binnen je afdeling, als vrijwilliger of als deelnemer, dan kun je contact met mij opnemen. Het kan bijvoorbeeld gaan over (seksuele) intimidatie, agressie, geweld, discriminatie of pesten. Je kunt je verhaal met mij delen in alle geheimhouding. Ik luister naar je verhaal, verken samen met jou wat er speelt en wat je wilt met jouw melding of klacht. Samen kijken we naar mogelijke opties om tot een oplossing te komen. Ook kan ik je doorverwijzen naar een professionele vertrouwenspersoon van het IVN, wanneer je daar behoefte aan hebt. Maar je mag ook alleen je hart luchten en er verder niets mee doen.

Meer informatie over mijn functie is te vinden op de sites van IVN Amersfoort en IVN Eemland. Mijn contactgegevens zijn: Ina Veldhuis, e-mail: vcp.ivnamersfoort.eemland@gmail.com
Tel. 06-57118682

Werkgroep in beeld

IVN en KNNV hebben diverse werkgroepen. In deze rubriek zetten we de schijnwerpers op een van de werkgroepen van het IVN of de KNNV.

IVN-werkgroep Ruimtelijke Ordening en Milieu (ROM)

Tekst: Olav-Jan van Gerwen

IVN Amersfoort heeft al enkele decennia een werkgroep Ruimtelijke Ordening en Milieu (ROM). Dit is een beetje een a-typische werkgroep die zich vooral richt op het gemeentelijke beleid. Bijvoorbeeld: wat zijn de beleidsplannen op het gebied van woningbouw, inrichting van het landelijk gebied, windmolens en zonneparken, of biodiversiteit? En wordt er in die plannen wel voldoende rekening gehouden met

de consequenties voor natuur en milieu?

We zijn nadrukkelijk geen belangengroep, we zijn niet voor of tegen een beleidsmaatregel, we gaan niet de barricades op, maar we zijn wel kritisch of in de besluitvorming voldoende oog is geweest voor milieu en natuur.

ROM is een heel enthousiaste en betrokken werkgroep die bestaat uit zeven leden: Joyce Haringa, Wil Schonewille, Karin Geschiere, Jeanette Vonk, Arno Kanters (coördinator biodiversiteit binnen IVN Amersfoort), Paul Camps en Olav-Jan van Gerwen (werkgroep-coördinator). We komen ongeveer vier keer per jaar fysiek bijeen en daarnaast hebben we regelmatig mail-contact. Dan bespreken we de actualiteit en kijken we waar we actief op willen worden.

We volgen de plannen van de gemeente op de voet en we denken graag mee over concept-beleidsplannen. Zo waren we heel nauw betrokken bij de totstandkoming van de Groenvisie van de gemeente Amersfoort en bij het opstellen en actualiseren van de Bomenleidraad. Ook hebben we meegedacht over de vertaling van de Regionale Energie Strategie naar de Amersfoortse situatie, en heel recent over het zogeheten Deelomgevingsprogramma (DOP) Biodiversiteitsplan van de gemeente. En we schoven aan bij de beleidstafels over de woningbouwplannen in Bovenduist.

We nemen actief deel aan informatiebijeenkomsten, reageren in inspraakrondes op concept-beleidsplannen (ook schriftelijk) en we zetten af en toe onze zienswijzen op papier. In 2024 hebben we bijvoorbeeld een zienswijze ingediend op de locatiekeuze voor het nieuwe zwembad Hoogland en begin 2025 op de bestemming van Schothorsterlaan 88 in Park Schothorst (de locatie van de in 2010 afgebrande boerderij van Eemfors). Al van iets langer geleden zijn onze zienswijzen op de Golfbaan Hoogland, het wildviaduct over de A28 bij landgoed Nimmerdor en de reconstructie van klaverblad Hoevelaken. En tot slot spreken we af en toe in op raadsvergaderingen van de gemeente.

De krapte op de woningmarkt is een heel actueel vraagstuk. De gemeente ontwikkelt veel woningbouwplannen. Wij zouden als ROM graag een beoordelingskader voor woningbouwplannen ontwikkelen, aan de hand waarvan we kunnen reageren op de plannen van de gemeente. Ter inspiratie hebben we vorig een fietsexcursie gemaakt langs diverse potentiële woningbouwlocaties in Amersfoort.

Vers & jong bloed is altijd welkom. Frisse blikken verrijken ons werk, met behoud van energie, slagvaardigheid en gezelligheid. Van harte uitgenodigd om contact op te nemen met o.j.v.gerwen@kpnmail.nl ! Ook als je suggesties voor onderwerpen hebt die we zouden kunnen oppakken.

De Groene Markt op 18 mei j.l. in Park Schothorst was weer een groot succes. Met dank ook aan het prachtige weer.

Groene Agenda

19 en 21 juni	Natuuracademie: Waterplanten
21 en 22 juni	KUNSTWEEKEND Groene Huis
21 juni	Open Tuinen Dag
22 juni	Excursie Invasieve exoten op Landgoed Schothorst
28 juni	Excursie Groot Zandbrink in bloei
28 juni	Braakballen pluizen
29 juni, 27 juli en 31 augustus	Wandeling werkgroep Natuur en Gezondheid
3 juli	Zomeravondwandeling Monnikenbos en Korte Duinen
11 juli	Excursie Stand van de natuur
17 augustus	Excursie Nazomer op natuurparels
3 september	Natuuroudercursus
11 september	Natuuracademie: Spinnen
21 september	Verborgen natuur in de wijk

Nadere informatie:
hetgroenehuisamersfoort.nl/agenda
ivn.nl/afdeling/amersfoort/natuuractiviteiten
amersfoort.knnv.nl/agenda/

Het IVN

Het IVN, Instituut voor natuur- en milieu-educatie en duurzaamheid, is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer (kennis over) natuur en een betere kwaliteit van het milieu. Verspreid over Nederland heeft het IVN zo'n 170 plaatselijke afdelingen en een aantal regionale consulentenschappen. Meer dan 25.000 leden zetten zich actief in voor de natuur en het milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten.

Minimum bedragen contributie: actief lid € 25,-, huisgenootlid € 5,- en jeugdlid gratis.

Uitgaven: viermaal per jaar het landelijke blad Mens en natuur. Plus viermaal per jaar de lokale uitgave De Natuurkijker. Plus digitale nieuwsbrieven, onder de naam Vooruitkijker.

Voorzitter: Paul Vriesekoop,
 email: voorzitter@ivnamersfoort.nl
 Website: www.ivnamersfoort.nl

De KNNV

De KNNV, Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, is een vereniging voor veldbiologie en houdt zich actief bezig met natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming. Onder de leden zijn zowel vakmensen als liefhebbers die meer willen weten. De KNNV verzorgt excursies en lezingen, kampen en reizen, en inventariseert natuurgebieden. Leden ontvangen het landelijke verenigingsblad Natura dat viermaal per jaar verschijnt, met informatie artikelen over natuur, natuurbescherming, boekbesprekingen en nieuws uit de vereniging. KNNV-leden krijgen korting op boeken uit de eigen KNNV uitgeverij.

Het lidmaatschap van de vereniging kost 28 euro per jaar voor leden, en 14 euro voor huisgenootleden. Donateurs betalen minimaal 10 euro per jaar. IBAN KNNV Amersfoort is NL40 TRIO 0788 9141 89.

Uitgaven: viermaal per jaar het landelijke blad Natura, plus viermaal per jaar de digitale Natuurkijker.

Voorzitter (a.i.): Arie van den Bremer,
 email: voorzitter@amersfoort.knnv.nl
 Website: www.knnv.nl/amersfoort

We juichen het toe als artikelen uit deze uitgave worden overgenomen in andere publicaties, maar wel met bronvermelding: "Uit IVN/KNNV-Amersfoort Natuurkijker Voorjaar 2025"